

Oecumenische viering R.K. Kathedrale Basiliek St. Bavo, zondag 19 januari 2020

Overweging: “Buitengewoon vriendelijk”, n.a.v. *Handelingen 27:18-28:10*

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Als we het verhaal wat we daarnet met elkaar gelezen hebben hanteren als een spiegel om in te kijken, verschaft het ons een goed beeld van onszelf en van de situatie waar we ons met z'n allen in bevinden. Net als de apostel Paulus en zijn lotgenoten van destijds zitten we als gelovigen en ongelovigen -je zou ook kunnen zeggen: als kerk en samenleving- op dit moment allemaal in hetzelfde schuitje. En dat schuitje verkeert in zwaar weer! Het wordt voortgejaagd door een razende storm, die alleen maar in hevigheid toeneemt en waaraan geen einde lijkt te komen. Je hoort in dit verband nogal eens zeggen dat we momenteel niet slechts te maken hebben met een *tijdperk van verandering*, maar met een *verandering van tijdperk!* Dat betekent dat de veranderingen die zich momenteel aandienen zo ingrijpend en veelomvattend zijn, dat ze ons beangstigen en ons het gevoel geven dat we de controle over ons bestaan meer en meer kwijtraken. Het *weefsel* van onze samenleving verandert en ook verandert de *structuur* van onze economie, mede onder invloed van technologische doorbraken op allerlei gebied. Voor velen hebben traditionele waarden en instituties hun betekenis verloren, wat bijdraagt aan groeiende onzekerheid over eigen identiteit die alom valt te bespeuren. In binnen- en buitenland zien we dat de kloven die er tussen individuen en groepen bestaan op etnisch-, sociaal-maatschappelijk- en cultureel vlak dieper worden. Er worden steeds meer muren gebouwd en grenzen getrokken, die scheiding maken en anderen stigmatiseren en uitsluiten. Het onderlinge geweld neemt toe en de vrede wordt bedreigd. De milieu- en klimaatcrisis met al z'n omvangrijke gevolgen lijkt niet of nauwelijks meer te beteugelen. En intussen valt onder invloed van internet en sociale media het onderscheid tussen waarheid en leugen steeds lastiger te maken, waardoor we ons gevoel voor richting en oriëntatie kwijt raken, zoals dat ook het geval was met de scheepslui waaronder Paulus zich bevond toen ze dagenlang geen zon, maan en sterren meer zagen.

Wat doet een mens in zulke benarde omstandigheden? Ook dat zie je mooi weerspiegeld in dit Bijbelverhaal. Het is 'alle hands aan dek' en met de moed der wanhoop doen wat je maar kunt bedenken om het schip drijvend te houden en de storm te doorstaan. Desnoods moet alle ballast maar overboord, ook als dat inhoudt dat je kostbare lading en scheepsuitrusting moet opofferen. In het deel van de kerkelijke familie waartoe ik behoor wordt in dit verband nogal eens de term 'back to basics' gebruikt. Daarmee wordt bedoeld: je concentreren op de kern

van waar het in geloof en kerk om dient te gaan en tegelijkertijd ingewikkelde kerkelijke bestuurs- en organisatiestructuren vereenvoudigen, overtollig geworden en niet meer te betalen kerkgebouwen afstoten, personele formatie inkrimpen et cetera. Op zichzelf is dat natuurlijk prima, maar het gaat wel met pijn en moeite gepaard en levert veel spanningen, teleurstellingen en conflicten op. En dan nog: wie kan garanderen dat wat we allemaal proberen om 'het schip der kerk' in z'n ons vertrouwde *institutionele vorm* drijvend te houden *genoeg* zal zijn?

Terwijl de storm voortraast en de mensen om hem heen steeds angstiger en wanhopiger worden, weet de apostel Paulus op een bewonderenswaardige wijze zijn kalmte te bewaren, zo lazten we. Hij vormt te midden van alle hectiek, tumult en dreiging een baken van rust en vertrouwen en weet daarmee allen met wie hij zich in hetzelfde schuitje bevindt te bemoedigen. Hoe kan dat? Paulus legt het zelf uit. Hij laat aan zijn reisgenoten weten dat God, de God *van wie hij is* en *die hij dient*, hem door een engel heeft laten weten dat Hij een *plan* heeft. En dat plan impliceert dat ze allemaal *gered* zullen worden! Voor mijn besef vat Paulus met deze eenvoudige woorden eigenlijk in een notendop het hele evangelie prachtig samen. Hoezeer het ook stormt in de wereld om ons heen, in de kerk, maar ook in ons persoonlijke leven; wij hoeven de moed niet te verliezen! Ten diepste hoeven we niet bang te zijn of te wanhopen, want het komt goed! We staan er niet alleen voor en zijn niet aan het blinde noodlot overgeleverd. Nee, er is een God aan wie wij toebehoren en die wij mogen dienen. Die God heeft een plan. Een plan voor heel de schepping en heel de menselijke samenleving, waar de kerkgeschiedenis onderdeel van uitmaakt en wij allen hoofd voor hoofd in betrokken zijn. Die wetenschap mag ons rust geven in alle omstandigheden, zoals dat destijds ook gold voor Paulus.

Lieve mensen, voor zover u dat niet al wist of vermoedde, kan ik u ervan verzekeren dat in deze prachtige geschiedenis veel meer betekenislagen en boodschappen verborgen liggen dan je in eerste instantie zou denken. Het voert te ver om die vanmorgen allemaal uit te diepen en toe te lichten, hoe boeiend dat ook zou zijn. Daarom beperk ik me tot enkele hoofdpunten.

Allereerst: dat we ons allemaal in hetzelfde schuitje bevinden, heeft als consequentie dat we als mensen *solidair* met elkaar dienen te zijn. Het gaat niet aan dat een kleine groep zich afzondert en probeert om onder valse voorwendselen met een sloep het zinkende schip te verlaten, waarmee de rest van de opvarenden nog meer in gevaar komen te verkeren. Als gelovige mensen mogen wij ons dat in het bijzonder aantrekken, zo komt me voor. God heeft

niet alleen het heil van kerkmensen op het oog, maar het heil van *alle* mensen. Daarom mogen wij ons er nooit toe laten verleiden om ons in onze geloofsgemeenschappen als in een reddingssloep af te zonderen van onze medemensen, maar dienen we present te zijn en te blijven in alle geledingen van de samenleving, om daar onze bijdrage te leveren tot voordeel van allen.

Ten tweede: Paulus spoort allen die zich met hem op het schip bevinden en het geweld van de storm moeten doorstaan aan om iets te eten, omdat dit bij zal dragen aan hun redding. De manier waarop dat beschreven wordt (m.n. 27:35) roept associaties op met de viering van Eucharistie en Avondmaal. Dat in deze specifieke context die viering om zo te zeggen *niet een exclusief, binnenkerkelijk karakter* heeft, maar dat werkelijk *alle* aanwezigen zonder uitzondering -dus scheepslui en landrotten, soldaten en burgers, Joden en heidenen, gelovigen en ongelovigen- door Paulus uitgenodigd worden om mee te doen, geeft te denken. Het roept bijvoorbeeld de vraag op, waarom wij ons tijdens deze oecumenische viering in de gebedsweek voor de eenheid van christenen nog steeds niet vrij voelen om samen de maaltijd van de Heer te vieren...?

Tenslotte: als Paulus en zijn lotgenoten uiteindelijk allemaal veilig aan land zijn gekomen, worden ze buitengewoon vriendelijk opgevangen door de bevolking van het eiland Malta. In de Griekse grondtekst worden deze mensen aangeduid met het woord *barbaroi*, oftewel: 'barbaren', 'vreemdelingen die een andere taal spreken'. Vindt u het niet treffend dat het juist *vreemdelingen* zijn, mensen met een andere taal, cultuur en gewoonten die zich in deze geschiedenis zo menslievend betonen? Tot de christelijke traditie hoort het besef dat juist *in de ander, de vreemdeling en buitenstaander*, Christus zèlf ons tegemoet treedt. In en door Christus heeft God zìjn buitengewone vriendelijkheid en menslievendheid ten volle geopenbaard. Willen wij die op het spoor komen en erin delen, dan dienen wij ons niet af te sluiten voor vreemdelingen en mensen die anders zijn dan wij, maar zullen we ons voor hen open moeten stellen. In de stormachtige tijden die we beleven moeten we niet toegeven aan de intuïtieve *angst voor en afkeer van* vreemdelingen die onder ons mensen steeds weer de kop opsteekt. Dat laatste doet denken aan de gifslang -beeld van Gods grote tegenstander satan, het kwaad in eigen persoon- die in ons verhaal plotseling op het toneel verschijnt. Deze bijt zich vast in de hand van Paulus, maar die blijft ook nu kalm en schudt hem van zich af in het vuur, waarbij het slangengif hem niet blijkt te deren. Zo mogen ook wij onder invloed van het evangelie en door de kracht van de Geest immuun zijn voor het gif van de angst. Daardoor

ontstaat er ruimte voor vriendelijkheid, ja zelfs voor *buitengewone vriendelijkheid*, die helend en genezend werkt, zoals het slot van ons verhaal laat zien.

Halleluja! Lof zij U, Christus, in eeuwigheid! Amen.

Sicco Zijlstra, Heemstede, 18 januari 2020